

Gabriela Łącka

Promocja periodyku popularnonaukowego o historii Górnego Śląska : "CzasyPismo" : Katowice, 20 lutego 2013 roku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (37), 189-192

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

naukowy. Obecnie pojawił się już drugi numer pisma, poświęcony kwestiom wyznaniowym.

Ks. Jerzy Myszor wyraził uznanie dla redaktorów „Czasypisma”, wskazując na duży nakład w wysokości 2 tys. egzemplarzy. Stwierdził, że pismo ma nietypową formułę, nieznaającą analogii na rynku wydawniczym. Natomiast od strony formy jest bardzo bogate w oryginalny i rzadki materiał zdjęciowy, który już sam w sobie niesie interesujący przekaz. Ponadto ks. prof. Jerzy Myszor wyraził nadzieję, że kolejne numery półrocznika będą poświęcone określonym tematom i znajdzie się w nich inny sposób oglądu przeszłości, tzw. *Alltagsgeschichte* (niem. «historia życia codziennego»), a więc nie tylko ludzi związanych z Kościołem, ale również takich, którzy stali z boku.

Prof. Ryszard Kaczmarek zauważył, że pewne zjawiska opisane przez dr. Dziuroka w książce *Kruchtoizacja...* wywodzą się z tradycji dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych środowisk mocno związanych z katolicyzmem i są początkiem charakterystycznego dla całej drugiej połowy XX wieku procesu wewnątrznie postępującej laicyzacji społeczeństwa, która – jak potwierdzają badania socjologiczne – stale się nasila. Zdaniem prof. Ryszarda Kaczmarka trudno obronić tezę, że proces narastającej laicyzacji był tylko i wyłącznie inspiracją władz.

W opinii dr. Adama Dziuroka wątek laicyzacyjny w kontekście przemian społecznych był rzeczą marginalną i wtórną. Procesy laicyzacyjne dojrzywały poprzez rozbitcie społeczeństwa obywatelskiego, powstawanie nowych ośrodków miejskich, przybycie ze Wschodu ludności napływowej, która budowała swoją tożsamość w opozycji do ludności śląskiej. Był to proces pogłębiany przez politykę władz. Indoktrynacja komunistyczna polegała na organizowaniu masówek w zakładach pracy, na uczelniach i w fabrykach, na atakach antykościelnych poprzez prasę i radio. Siły Kościoła w walce z władzami były nieproporcjonalne. Działania ograniczały się jedynie do opublikowania listu pasterskiego, choć każde kazanie powinno być jednym wielkim *dementi* tego, co głosiła propaganda. Same władze komunistyczne prowadziły w tym kierunku tak intensywne działania, że rdzeń religijności śląskiej – stanowiący

tożsamość tego regionu – w tym okresie był wystawiony na ciężki uszczerbek.

W toku dalszej dyskusji prof. Ryszard Kaczmarek zauważył, że we wszystkich tekstach – zarówno w książce, jak i w czasopiśmie – Kościół jest widziany oczami władzy. Nie ma natomiast oglądu tego, co Kościół o tym myślał, co myśleli zwykli katolicy, uczestnicy tamtych wydarzeń. Równocześnie zastrzegł, że nie jest to zarzut wobec autorów, ale raczej historiografii. W odpowiedzi na to ks. prof. Jerzy Myszor stwierdził, że księża okresu międzywojennego i wojennego w Polsce nie pisali z powodu zbyt słabego opanowania języka polskiego. W toku swoich poszukiwań natrafił wprawdzie na kilka spuścizn księży, którzy pisali pamiętniki, jednak nie byli to księża pochodzący ze Śląska. W opinii ks. prof. Jerzego Myszora jest to jedna z wad duchowieństwa, będąca tragedią dla historyka. Dr Adam Dziurok przyznał, że pracownicy IPN również chcieliby poznać stosunek ludzi Kościoła do władzy, i to nie tylko od strony źródeł, które posiadał Urząd Bezpieczeństwa w swoich zasobach. Stwierdził, że w dokumentach IPN znajdują się informacje na ten temat, lecz trudno wskazać osobę, która by się tym tematem zajęła. Jesteśmy na etapie porządkowania podstawowych materiałów. Górny Śląsk pod tym względem jest w uprzywilejowanej sytuacji, powstały bowiem wspólne monografie od międzywojnia poprzez wojnę aż do pierwszych lat po wojnie. Na opracowanie czekają lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte. Dr Adam Dziurok dostrzegł ponadto potrzebę zbadania, jak odnoszono się do działań władz, np. jak zachowywali się księża podczas prób werbunku.

Podsumowując dyskusję, prof. Ryszard Kaczmarek podkreślił, że wiele już udało się zrobić, ale wyczerpuje się formuła pisania o historii politycznej PRL w takiej postaci, w jakiej zwykło się to robić w czasach komunistycznych. Pismo – jeżeli ma dotrzeć do szerszej publiczności – musi odpowiadać na pytania z dzisiejszej perspektywy. Wyraził również nadzieję, że nowa formuła pisma spowoduje zainteresowanie historią regionu nie tylko historyków, ale zwłaszcza ludzi młodych.

ELIZA LUBOJAŃSKA¹

BENEDYKT XVI – TEOLOG **WYSTAWA**

(Katowice, luty-marzec 2013 roku)

Od lutego do marca 2013 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach prezentowana była wystawa zatytułowana *Benedykt XVI – teolog*. Okolicznością skłaniającą do opracowania ekspozycji dokumentującej życie, działalność i twórczość papieża stała się niespodziewana decyzja urzędującego następcy św. Piotra o rezygnacji z pełnionej funkcji. W światowych mediach, zarówno kościelnych, jak i świeckich, pojawiło się wiele komentarzy i dyskusji odnośnie do tego wydarzenia, opublikowano również liczne artykuły dotyczące tej kwestii. Należy przyznać, że od setek lat podobny fakt nie zdarzył się w dziejach papieżstwa.

Benedykt XVI jest jednym z największych teologów czasów współczesnych. Historia jego życia dostarcza wielu interesujących faktów. Joseph Aloisius Ratzinger urodził się w 1927 roku w Marktl jako trzecie i najmłodsze dziecko Josepha Ratzingera (policjanta) i Marii Ratzinger (z domu Riger). Jego ojciec ostro przeciwstawiał się nazizmowi, co w rezultacie przyczyniło się do szykan, przeprawek i degradacji zawodowej. Jego nieprzejednana postawa w kwestiach wiary nie pozostała bez wpływu na wybory i decyzje, jakich w przeszłości miał dokonywać jego młodszy syn.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

W roku 1951 Joseph wraz ze starszym bratem Georgiem przyjęli święcenia kapłańskie. Dwa lata później Joseph uzyskał stopień doktora nauk teologicznych, przedstawiając pracę *Volk und Haus Gottes in Augustins Lehre von der Kirche (Lud i dom Boży w nauce Augustyna o Kościele)*, a następnie został wykładowcą dogmatyki i teologii fundamentalnej we Fryzynie. W 1957 roku ks. J. Ratzinger otrzymał tytuł doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Die Geschichtstheologie des heiligen Bonaventura (Teologia dziejów u św. Bonawentury)*. Praca została przetłumaczona na język polski i wydana nakładem Wydawnictwa KUL w 2010 roku.

W kolejnych latach J. Ratzinger prowadził działalność naukowo-dydaktyczną we Fryzynie, a następnie na Uniwersytecie w Bonn, w Münster, w Tybindze i w Ratyźbonie. W świecie teologicznym dał się poznać jako ekspert soborowy, pomocnik kolońskiego kardynała Josepha Fringsa w latach 1962-1963. Zdaniem watykanistów obecność J. Ratzingera odegrała znaczącą rolę w realizacji głównych zamierzeń soboru. Jego teologiczna aktywność skupiła się głównie na pracy nad Konstytucją dogmatyczną o Objawieniu Bożym *Dei verbum*.

W 1977 roku J. Ratzinger został mianowany arcybiskupem, a następnie kardynałem archidiecezji monachijskiej. W latach 1969-1980 był członkiem Międzynarodowej Komisji Teologicznej, a w 1981 roku został prefektem Kongregacji Nauki Wiary. Z jego inicjatywy powstało wówczas wiele ważnych dokumentów, jak chociażby deklaracja *Dominus Iesus* dotycząca zagadnień chrystologicznych i eklezjologicznych. Praca ta stanowiła odpowiedź na szerzące się w świecie poglądy relatywizujące znaczenie chrześcijańskiego Objawienia.

Przygotowana przez pracowników Biblioteki Teologicznej wystawa prezentowała bogactwo dorobku piśmienniczego J. Ratzingera z całego okresu jego aktywnej działalności w Kościele. Ze względu na znaczną liczbę publikacji znajdujących się w księgozbiorniku biblioteki przeprowadzono selekcję materiału wystawienniczego. Joseph Ratzinger opublikował w ciągu całego okresu twórczości teologicznej przeszło sześćdziesiąt książek i kilkaset artykułów w czasopiśmie i pracach zbiorowych. Jego działalność piśmiennicza obej-